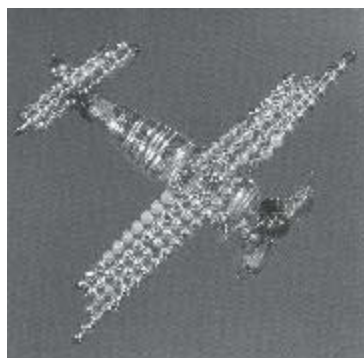

Vánoční ozdoby ze severních Čech

V prosinci vrcholí aktivity vánočního průmyslu a obchodu. Nepřeberný sortiment sladkostí, pochutin a lahůdek, světel a lesku na nás útočí každý den.

Ale nebylo tomu tak vždycky. V minulosti se před Vánocemi gruntovalo a pak se jednu neděli peklo cukroví – zázvorky. Hned za týden přišla na řadu vánočka nebo vánoční věnec. A úplně blízko toho sladkého dne nadílky přinášel tatínek voňavý stromek a maminka snesla z půdy krabici. Ta obsahovala několik druhů ozdob, řetězy, svíčky a stojan.

Šest ozdob bylo ze dřeva a byly vyřezány z překližky – šesticípé hvězdy a koule byly pomalovány vánočními motivy. V horní části stromku byly každý rok umístěny tři foukané zvonky, ozdobené červenými stužkami. Skleněná špička byla křehká, a tak ji později vystřídala hvězda z pozlacené spirály. Také foukané kuličky neměly dlouhou životnost – hrál si s nimi nezbedný kocour. Ty nejhezčí ale byly vytvořeny z drobných perliček a napodobovaly malé lustry.

Mnohem později jsem se dozvěděla, že právě takové ozdůbky jsou předmětem velkého sběratelského zájmu a mají i poměrně starý původ. Již koncem 19. století byla značná poptávka po foukaných zlacených perličkách. Jablonecký průmysl expandoval do bližšího i vzdáleného okolí a dostal se až do krkonošské vesničky Poniklá. Perličky se nejprve foukaly jednotlivě z volné ruky, ale jelikož je lidský důmysl nekonečný, byly vynalezeny násobné formy zvané klauče.

Jejich produktem byly rauty – vyfouknutá řádka perliček. Říkalo se jim také klaučata – podle formy. V Poniklé byli šikovní faktoři panové Horna a Hajna, kteří do perličkové práce zapojovali mnoho domácích dělníků. Ze zbytků raut začali přemýšliví horáci vyrábět vánoční ozdoby, které brzy konkurovaly rozvinutému průmyslu foukaných vánočních ozdob v proslulém německém městě Lauscha.

Tradice těchto líbezných ozdob však stále pokračuje. V roce 2006 jsem doprovázela skupinku čtyř mladých Japonců (kteří dokonce napsali japonsky knihu o Jablonci) do Poniklé, kde si mohli tradiční výrobu v místním podniku nejen prohlédnout, ale dokonce dostali i možnost vlastnoručně si vyrobit „svoji“ ozdobu.

V Poniklé se nachází také Muzeum krkonošských řemesel. Uchovává nejen doklady o hospodaření a životě horáků, ale i foukací stůl a „mašinu“ na navlékání rokajlu. Přibližně ve třicátých letech minulého století byly z klaučat vytvořeny i zvláštní gigantické ozdoby. Jsou

mezi nimi letadla s rozpětím křídel až 30 cm, lokomotivy a další technické zvláštnosti. Dle mého názoru je jistě vymysleli muži.

České ozdoby jsou stále žádané v západní Evropě i v Americe. Jelikož v Americe se lidé častěji stěhují, neexistují tam vánoční krabice se „staletými“ ozdobami. Každý rok stromeček včetně ozdob vyhodí a další rok si koupí úplně nové – jeden rok mají stromek celý modrý, další stříbrný. Doufejme, že se jim ty naše ozdoby budou líbit i v budoucnu více než ty, které jim nabízí laciná a nekvalitní asijská konkurence.

Christa Petrásková